

Nature vs. Nurture

Groep 6

universeel thema:

Relaties

Generalisaties:

- • Alles is op een of andere manier aan elkaar gerelateerd.
- • Alle relaties dienen een doel of nut.
- • Relaties veranderen met de tijd.

Denkstof

Gebruiksvoorwaarden

EIGEN GEBRUIK

Alle materialen zijn alleen voor eigen gebruik.

NIET COMMERCIEEL

De materialen mogen worden ingezet in eigen lespraktijk, ook bij eigen trainingen, maar altijd onder naamsvermelding en bestanden mogen niet aan deelnemers worden gegeven of verkocht.

GEEN AFGELEIDE WERKEN

De materialen mogen alleen in ongewijzigde vorm worden gebruikt.

TOEGANKELIJKHEID

Het is niet toegestaan (delen van) de materialen online te zetten.

Dit houdt ook in:

- de projecten of materialen niet verwerken in Yurls, wikiwijs of andere lessencreatie websites
- de materialen niet delen achter een wachtwoord
- de materialen niet uploaden naar een fileshare website (ook niet als dit niet openbaar is)
- de materialen niet opnemen in een intranet of ander content management systeem.

“Door aanschaf en gebruik van dit materiaal ga je akkoord met deze gebruiksvoorwaarden. Alle materialen zijn beschermd door auteursrecht en mogen uitsluitend volgens deze voorwaarden worden gebruikt.”

Week 1. Thema Introductie Activiteit

Intro

vertel de klas: "Stel je voor dat een krokodil wordt opgevoed door een schaap. Of dat een baby-pinguïn opgroeit tussen kamelen in de woestijn. Wat zou dat dier leren? Wat zou er hetzelfde blijven? Wat verandert er?"

Stap 1 – Dierencombinaties verzinnen

In groepjes van 3 à 4 trekken de kinderen 2 dierkaarten uit een bak (of kiezen zelf twee héél verschillende dieren). Voorbeeldparen:

- kat + beer
- Krokodil + Steenbok
- Hert + Lieveheersbeestje
- Octopus + Leeuw
- Struisvogel + krab

Ze bedenken:

- Wie is het jong?
- Wie zijn de 'ouders'?
- Waar groeit het dier op?

Stap 2 – Wat gebeurt er dan?

Laat elk groepje nadenken over vragen als:

- Wat leert het dier van zijn opvoeders?
- Welke eigenschappen blijven hetzelfde, ook al groeit het dier ergens anders op?
- Gedraagt het dier zich zoals zijn soort, of helemaal anders?

Stap 3 – Mini-toneelstuk

Groepjes bedenken en oefenen een kort toneelstukje (± 1-2 minuten) waarin het 'ruilkind' in actie komt.

Típs:

- Laat zien hoe het dier zich eerst anders gedraagt dan de andere dieren.
- Wat voor gekke situaties ontstaan er?
- Is er een moment dat het dier toch iets van zijn natuur laat zien?

Stap 4 – Nabespreking

Stel vragen als:

- Wat zagen we gebeuren?
- Wat was 'aangeleerd'? Wat leek 'aangeboren'?
- Kun je iets 'leren afleren'?

Week 1. Hele groep. Tarzan: Aangeboren of Aangeleerd?

Denkroutine 'Het verhaal onthullen'

Doelen:

- Fragment uit het verhaal van Tarzan (door de leerkracht voorgelezen)
- Groot papier of whiteboards
- Stiften of markers

Vaardigheden:

- Kritisch denken
- Analyseren en interpreteren
- Samenwerken
- Mondeling presenteren

Benodigdheden:

- Fragment uit het verhaal van Tarzan (door de leerkracht voorgelezen)
- Groot papier of whiteboards
- Stiften of markers

Reflectie:

- Wat is bij Tarzan aangeboren en wat heeft hij geleerd door zijn omgeving?
- Hoe zou Tarzan anders zijn als hij bij mensen was opgegroeid?
- Zijn wij meer gevormd door onze genen of door onze opvoeding?
- Hoe kunnen we deze kennis gebruiken om anderen beter te begrijpen?

Evaluatie:

- Observatie van de samenwerking in groepjes.
- Beoordeling van de diepgang in de antwoorden op de denkroutinevragen.
- Luisteren naar de presentaties en kijken naar de creativiteit en helderheid van de uitleg.

Criteria voor Succes

- Leerlingen kunnen het verschil tussen nature (aangeboren eigenschappen) en nurture (aangeleerde eigenschappen) uitleggen.
- Ze kunnen voorbeelden uit het verhaal van Tarzan koppelen aan deze begrippen.
- Ze tonen samenwerking en luisteren naar elkaars ideeën.
- Ze presenteren hun bevindingen op een heldere en gestructureerde manier.

Beoordeling:

Deelnemen aan de discussie en het groepswerk
Diepgang van de antwoorden op de denkroutinevragen
Presentatie en communicatievaardigheden

Week 1. Hele groep. Tarzan: Aangeboren of Aangeleerd?

Denkroutine 'Het verhaal onthullen'

Lesbeschrijving:

Inleiding

Begin met de vraag: "Wat weten jullie over Tarzan?" Laat enkele leerlingen vertellen wat ze weten.

Lees een kort fragment voor waarin Tarzan door apen wordt opgevoed en zich gedraagt als een dier.

Stel de vraag: "Is Tarzan zo geboren, of heeft hij dit gedrag aangeleerd?"

Hoofdactiviteit

Vorm groepjes van vier leerlingen. Geef elk groepje een werkblad met de denkroutinevragen.

Laat de groepjes de vijf vragen van de denkroutine doorlopen en hun antwoorden noteren.

Laat hen nadenken over de vraag: *Welke eigenschappen van Tarzan zijn nature (aangeboren)? Welke zijn nurture (aangeleerd)?*

Elk groepje maakt een visuele weergave van hun inzichten (bijvoorbeeld een tweekolommenlijst, een schema of een mindmap).

Afsluiting

Elk groepje presenteert hun bevindingen aan de klas.

Sluit af met een klassikale reflectie: wat hebben we geleerd over nature vs nurture?

Moedig de leerlingen aan om te bedenken hoe hun eigen opvoeding hen heeft gevormd.

Criteria voor Succes

- Het verschil tussen nature (aangeboren eigenschappen) en nurture (aangeleerde eigenschappen) wordt duidelijk uitgelegd.
- Voorbeelden uit het verhaal van Tarzan worden op passende wijze gekoppeld aan deze begrippen.
- Er wordt effectief samengewerkt en actief geluisterd naar de inbreng van groepsgenoten.
- De bevindingen worden helder en gestructureerd gepresenteerd aan de klas.

Stap 1 - Klassikaal begin

We starten met de vraag: *Wat weten jullie over Tarzan?* Denk aan wie hij is, hoe hij leeft, en wat hem bijzonder maakt.

Daarna lezen we samen een kort stukje waarin je ziet hoe Tarzan is opgegroeid.

Denk goed na over de vraag: *Is Tarzan als dier geboren, of is zijn gedrag ontstaan door zijn omgeving?*

Stap 2 - Groepswerk met de denkroutine 'Het verhaal onthullen'

Ga met z'n vieren aan een tafel zitten. Jullie krijgen een werkblad met vijf vragen. Die helpen jullie om het verhaal van Tarzan van verschillende kanten te bekijken.

Gebruik de denkroutinevragen:

- Wat is het verhaal van Tarzan?
- Wat is het menselijke verhaal? Wat zegt dit over Tarzan als persoon?
- Wat is het wereldverhaal? Hoe past dit in grotere vragen over mens en natuur?
- Wat is het nieuwe verhaal? Wat kun je anders bedenken over zijn gedrag?
- Wat is het onvertelde verhaal? Wat mis je in wat we over Tarzan horen?

Denk daarna goed na over deze vraag: *Welke eigenschappen van Tarzan zijn nature (aangeboren)? En welke zijn nurture (aangeleerd)?*

Jullie maken een visuele samenvatting van jullie inzichten - dat kan bijvoorbeeld een mindmap zijn, een schema met twee kolommen of een creatieve tekening.

Stap 3 - Presenteren en nadenken

Laat aan de klas zien wat jullie hebben bedacht. Leg uit hoe jullie denken over aangeboren en aangeleerd gedrag bij Tarzan.

Daarna praten we samen verder: *Wat hebben we geleerd over nature en nurture?*

En vooral: *Hoe heeft jouw opvoeding jou gevormd? Wat zou je doen als jij in een andere omgeving was opgegroeid?*

Tarzan: De Jongen van de Jungle

Diep in een groene, bruisende jungle, vol kleurrijke vogels en nieuwsgierige apen, lag een klein hutje. Daar woonde een man en een vrouw met hun baby. Maar op een stormachtige nacht sloeg het noodlot toe: hun schip was vergaan en ze waren op een verlaten plek beland. Ze bouwden een huisje in de jungle, maar niet veel later werden ze aangevallen door een woeste luipaard. De kleine baby bleef alleen achter. Gelukkig vond Kala, een vriendelijke moederaap, de huilende baby. Ze had zelf haar jong verloren en voelde meteen liefde voor dit kleine wezentje. Ze besloot hem te houden en noemde hem Tarzan. De andere apen vonden het maar vreemd: een aap zonder vacht, zonder sterke armen. Maar Tarzan groeide op en leerde al snel rennen, slingeren aan lianen en praten met de dieren. Hij was misschien geen aap, maar hij was wél slim en dapper! Toch voelde Tarzan zich soms anders. Waarom had hij geen harige armen zoals zijn broers? Waarom klonk zijn stem zo anders? Op een dag ontdekte hij een geheimzinnig hutje in de jungle. Binnen vond hij vreemde dingen: een spiegel waarin hij zichzelf zag, oude boeken en kleren. Was hij... géén aap? Op een dag kwamen er échte mensen naar de jungle! Een groep onderzoekers, onder wie het nieuwsgierige meisje Jane. Ze was meteen gefascineerd door de wilde jongen die door de bomen vloog als een vogel. Tarzan vond Jane ook reuze interessant. Ze leerde hem praten, lezen en begrijpen waar hij vandaan kwam. Maar de jungle was in gevaar! Een gemene jager wilde de apen vangen en verkopen. Tarzan wist dat hij moest ingrijpen. Hij gebruikte al zijn jungle-kracht: hij riep de olifanten, liet de apen touwen spannen en lokte de jagers in een val. De jungle was gered! Toen kwam de grote vraag: bleef Tarzan in de jungle, of ging hij met Jane naar de mensenwereld? Hij keek naar zijn apenfamilie en wist het zeker: dit was zijn thuis. Maar hij en Jane beloofden elkaar dat ze altijd vrienden zouden blijven. En zo bleef Tarzan, de jongen van de jungle, altijd slingeren tussen twee werelden: die van de mensen en die van de dieren.

Denksleutel Gevolgen

Doelen:

- Leerlingen begrijpen het concept van nature (aangeboren eigenschappen) en nurture (opvoeding en omgeving).
- Ze leren hoe genetische en omgevingsfactoren samen een persoon vormen.
- Ze ontwikkelen creatief en kritisch denkvermogen bij het bedenken van een leven op basis van gegeven factoren.
- Ze oefenen met het presenteren van informatie op een zelfgekozen manier.

Vaardigheden:

- Kritisch en analytisch denken
- Creativiteit en expressie
- Samenwerking en communicatie
- Probleemoplossend vermogen
- Reflectievaardigheden

Benodigdheden:

- Kindprofielen (bijv. genetische eigenschappen, talenten, voorkeuren)
- Omgevingsprofielen (bijv. gezinssituatie, woonplaats, cultuur)
- Papier, kleurpotloden, knutselmateriaal
- Tablets of computers

Reflectie:

- Wat was voor jou het belangrijkste inzicht uit deze opdracht?
- Denk je dat mensen hun leven volledig zelf in de hand hebben? Waarom wel/niet?
- Hoe zou jouw leven anders zijn als je in een heel andere omgeving was opgegroeid?

Evaluatie:

- Klassikale bespreking van verschillende profielen en gevolgen.
- Zelfevaluatie door leerlingen: wat ging goed, wat kon beter?
- Peer review: leerlingen geven elkaar feedback op inhoud en creativiteit.

Criteria voor Succes

- Leerlingen tonen inzicht in hoe nature en nurture een persoon vormen.
- Minimaal drie gevolgen van de combinatie van nature en nurture zijn benoemd.
- De presentatievorm is zorgvuldig en duidelijk.
- De informatie is feitelijk juist en goed doordacht.
- Reflectie op de relatie tussen de factoren is aanwezig.

Beoordeling:

inzicht, creativiteit, presentatie en argumentatie.

Denksleutel Gevolgen

Lesbeschrijving:

Inleiding

vertel de klas dat ze gaan onderzoeken hoe een persoon wordt gevormd door nature (aangeboren eigenschappen) en nurture (omgeving).

Leg uit wat de gevolgen-sleutel is: we starten met een situatie (het kind en zijn omgeving) en bedenken wat de gevolgen hiervan kunnen zijn.

Geef een voorbeeld: een kind met muzikaal talent (nature) groeit op in een gezin zonder muziekinstrumenten (nurture). Wat zou er kunnen gebeuren?

Laat de leerlingen in tweetallen werken of alleen.

Hoofdactiviteit

Stap 1: Geef elk tweetal een willekeurig kindprofiel en een omgevingsprofiel.

Stap 2: Laat hen bespreken wie deze persoon is, waarin hij/zij goed is en hoe het leven eruitziet.

Stap 3: De leerlingen kiezen hoe ze hun persoon presenteren (tekening, verhaal, knutselwerk, Instagram-posts, vriendenboekje, etc.).

Stap 4: Laat de leerlingen hun creatie maken.

Afsluiting

Laat leerlingen hun creatie presenteren.

Bespreek klassikaal enkele opvallende combinaties en de gevolgen die eruit kwamen.

Laat de leerlingen reflecteren op de belangrijkste inzichten.

Sluit af met de vraag: "Hoeveel van wie je bent, is volgens jou bepaald door nature en hoeveel door nurture?"

Criteria voor Succes

- Laten zien dat er goed is nagedacht over hoe aangeboren eigenschappen (nature) en de omgeving (nurture) samen een persoon vormen.
- Minstens drie duidelijke gevolgen van de combinatie van nature en nurture zijn uitgewerkt.
- De gekozen manier van presenteren is netjes, duidelijk en met aandacht gemaakt.
- De informatie die is gebruikt, klopt en is slim met elkaar verbonden.
- Er zit een stukje nadenken in over hoe nature en nurture elkaar beïnvloeden en wat dat betekent.

Wat ga je doen?

1. Je krijgt (alleen of samen met een klasgenoot) twee kaarten:
  - **Eén kindprofiel:** dit gaat over eigenschappen waarmee iemand geboren wordt (zoals talenten of karaktereigenschappen).
  - **Eén omgevingsprofiel:** dit gaat over de omstandigheden waarin iemand opgroeit (zoals gezin, cultuur, omgeving).
2. Jij bedenkt wat de **gevolgen** van deze combinatie kunnen zijn:
  - Hoe ontwikkelt deze persoon zich?
  - Welke talenten komen tot bloei, en welke misschien niet?
  - Wat wordt belangrijk voor deze persoon in de toekomst?
3. Je kiest zelf **hoe je dit presenteert**. Je mag een creatieve vorm gebruiken, bijvoorbeeld:
  - Een getekend vriendenboekje
  - Een serie 'Instagram-posts' van het leven van deze persoon
  - Een stripverhaal, collage, tekening of mini-verhaal
  - Een fictief dagboekfragment of zelfs een interview met je eigen personage
4. Aan het eind presenteren sommige leerlingen hun creatie aan de klas. Daarna reflecteren we samen: hoe belangrijk zijn nature en nurture eigenlijk?

Vragen om over na te denken:

- Wat was het belangrijkste inzicht dat je hebt gekregen?
- Denk jij dat mensen hun leven helemaal zelf bepalen?
- Hoe zou jouw leven eruitzien als je in een heel andere omgeving was opgegroeid?

Profielkaarten Kinderen

Amir (8 jaar)

★ **Aangeboren talenten:** Sterk ruimtelijk inzicht, goed in wiskunde, snel in hardlopen

👁️ **Uiterlijke kenmerken:** Kort zwart haar, slank postuur, donkere ogen

💡 **Karaktereigenschappen:** Nieuwsgierig, soms ongeduldig, denkt logisch

😄😞 **Voorkeuren:** Houdt van puzzels en bouwen met LEGO, leest graag weetjesboeken, speelt liever alleen dan in groepen

Lotte (9 jaar)

★ **Aangeboren talenten:** Muzikaal gehoor, gevoel voor ritme, creatief in tekenen

👁️ **Uiterlijke kenmerken:** Lang blond haar, sproeten, blauwe ogen

💡 **Karaktereigenschappen:** Dromerig, gevoelig, vriendelijk

😄😞 **Voorkeuren:** Houdt van zingen en dansen, luistert graag naar verhalen, schrijft graag fantasieverhalen

David (9 jaar)

★ **Aangeboren talenten:** Heel sterk geheugen, goed in talen, snelle denker

👁️ **Uiterlijke kenmerken:** Stekelig bruin haar, bril, lange vingers

💡 **Karaktereigenschappen:** Perfectionistisch, gedreven, soms koppig

😄😞 **Voorkeuren:** Houdt van woordspelletjes, wil altijd de beste zijn, kijkt graag documentaires

Sofia (8 jaar)

★ **Aangeboren talenten:** Goed in sporten, sterke reflexen, snel leren van bewegingen

👁️ **Uiterlijke kenmerken:** Atletisch gebouwd, donkere huid, grote bruine ogen

💡 **Karaktereigenschappen:** Avontuurlijk, energiek, snel verveeld

😄😞 **Voorkeuren:** Houdt van klimmen en rennen, speelt graag buiten, houdt niet van stilzitten

Milo (9 jaar)

★ **Aangeboren talenten:** Natuurkundig inzicht, technisch aangelegd, goed in programmeren

👁️ **Uiterlijke kenmerken:** Rossig haar, lichte huid, klein van stuk

💡 **Karaktereigenschappen:** Stil, bedachtzaam, logisch

😄😞 **Voorkeuren:** Houdt van computers en uitvinden, knutselt graag met oude apparaten, speelt graag met robots.

Aisha (8 jaar)

★ **Aangeboren talenten:** Heel sociaal, goed in acteren, gevoelig.

👁️ **Uiterlijke kenmerken:** Krullend zwart haar, brede glimlach, lang voor haar leeftijd

💡 **Karaktereigenschappen:** Enthousiast, behulpzaam, emotioneel

😄😞 **Voorkeuren:** Houdt van toneelspelen, organiseert graag dingen, vindt het leuk om mensen te helpen

Noah (9 jaar)

 Aangeboren talenten: Strategisch denken, snel patronen herkennen, goed in schaken

 Uiterlijke kenmerken: Korte zwarte haren, lichte huid, lichte sproeten

 Karaktereigenschappen: Rustig, nadenkend, competitief

 Voorkeuren: Houdt van bordspellen, speelt graag met cijfers, houdt niet van drukke omgevingen

Emma (8 jaar)

 Aangeboren talenten: Sterk gevoel voor mode en kleuren, creatief, goed in verhalen verzinnen

 Uiterlijke kenmerken: Stijlvol gekleed, lang donker haar, groene ogen

 Karaktereigenschappen: Energiek, sociaal, een beetje koppig

 Voorkeuren: Houdt van tekenen en ontwerpen, versiert graag haar schoolspullen, houdt van modeshows kijken

Finn (9 jaar)

 Aangeboren talenten: Goed in dieren begrijpen, geduldig, handig met planten

 Uiterlijke kenmerken: Krullerig blond haar, veel sproeten, licht getinte huid

 Karaktereigenschappen: Zorgzaam, stil, betrouwbaar

 Voorkeuren: Houdt van dieren verzorgen, leest graag over de natuur, is graag buiten in de tuin

Yasmin (9 jaar)

 Aangeboren talenten: Sterk gevoel voor rechtvaardigheid, goed in spreken, overtuigend

 Uiterlijke kenmerken: Lang bruin haar, olijfkleurige huid, zelfverzekerde houding

 Karaktereigenschappen: Standvastig, dapper, sociaal

 Voorkeuren: Houdt van debatteren, vindt het leuk om problemen op te lossen, helpt graag klasgenoten

Profielkaarten Omgeving

Stadse Flat - Werkende Alleenstaande Moeder

 Woning en locatie: Klein appartement in een drukke stad, weinig speelruimte buiten

 Economische status: Laag, moeder heeft meerdere banen

 Familiesamenstelling: Alleenstaande moeder, geen broers of zussen

 Niveau en beroepen ouders: Moeder werkt als schoonmaakster en caissière, heeft middelbare school afgerond

 Speciale eigenschappen omgeving: Veel verkeer, weinig groen, veel culturele diversiteit in de buurt

Vrijstaand Huis op het Platteland - Boerenfamilie

 Woning en locatie: Groot vrijstaand huis op een boerderij, veel dieren en natuur

 Economische status: Gemiddeld, afhankelijk van oogst en veeteelt

 Familiesamenstelling: Vader, moeder, drie oudere broers

 Niveau en beroepen ouders: Ouders runnen een boerderij, vader deed landbouwschool, moeder doet administratie

 Speciale eigenschappen omgeving: Veel buitenruimte, fysiek zwaar werk, weinig burens

Rijtjeshuis in een Buitenwijk - Tweeverdieners

 Woning en locatie: Rijtjeshuis in een rustige buitenwijk met veel speeltuintjes

 Economische status: Boven gemiddeld, stabiele inkomens

 Familiesamenstelling: Vader, moeder, oudere zus

 Niveau en beroepen ouders: Vader werkt als IT-specialist, moeder als HR-manager, beiden universitair geschoold

 Speciale eigenschappen omgeving: Veilige buurt, goede scholen, veel naschoolse activiteiten

Woonwagenkamp - Reizende Familie

 Woning en locatie: Woonwagenkamp aan de rand van de stad, verplaatsbare woningen

 Economische status: Laag, seizoenswerk afhankelijk

 Familiesamenstelling: Vader, moeder, drie jongere broertjes

 Niveau en beroepen ouders: Vader handelt in tweedehands auto's, moeder verkoopt handgemaakte spullen op markten

 Speciale eigenschappen omgeving: Veel familie en gemeenschap, vaak onderweg, minder stabiel onderwijs

Profielkaarten Omgeving

Luxe Villa aan het Water - Rijke Zakenfamilie

 Woning en locatie: Groot huis met tuin, zwembad en uitzicht op het water

 Economische status: Zeer hoog, financieel onafhankelijk

 Familiesamenstelling: Vader, moeder, één jonger zusje

 Niveau en beroepen ouders: Vader is CEO van een internationaal bedrijf, moeder werkt als advocaat

 Speciale eigenschappen omgeving: Elite-school in de buurt, dure hobby's zoals golf en zeilen

Flat in een Oude Wijk - Vluchtelingengezin

 Woning en locatie: Klein appartement in een vervallen stadswijk

 Economische status: Laag, afhankelijk van hulpinstaties

 Familiesamenstelling: Alleenstaande moeder, twee jongere broertjes

 Niveau en beroepen ouders: Moeder was lerares in haar thuisland, maar kan hier niet werken door taalbarrière

 Speciale eigenschappen omgeving: Veel nationaliteiten in de buurt, weinig geld voor extra activiteiten

Dorpshuis in de Bergen - Familie van Ambachtslieden

 Woning en locatie: Klein huis in een bergachtig dorp met veel natuur

 Economische status: Gemiddeld, zelfvoorzienend

 Familiesamenstelling: Vader, moeder, oma, een jonger broertje

 Niveau en beroepen ouders: Vader is timmerman, moeder maakt en verkoopt kleding

 Speciale eigenschappen omgeving: Hechte gemeenschap, ver van grote steden, weinig moderne technologie

Rijtjeshuis in een Multiculturele Stad - Creatieve Ouders

 Woning en locatie: Rijtjeshuis in een levendige wijk met veel kunstenaars

 Economische status: Gemiddeld, maar wisselend inkomen

 Familiesamenstelling: Vader, moeder, twee oudere zussen

 Niveau en beroepen ouders: Vader is muzikant, moeder schildert en geeft workshops

 Speciale eigenschappen omgeving: Veel kunst en cultuur, wisselend financieel succes, vrije opvoeding

Profielkaarten Omgeving

Groot Gezin in een Stadse Flat - Drukke Levensstijl

Woning en locatie: Appartement in een grote stad met veel hoogbouw

Economische status: Gemiddeld, maar alles moet gedeeld worden

Familiesamenstelling: Vader, moeder, vier kinderen

Niveau en beroepen ouders: Vader is buschauffeur, moeder werkt in een winkel

Speciale eigenschappen omgeving: Weinig privacy, altijd druk, kinderen spelen vaak op straat

Huisje in een Tropisch Dorp - Familie van Natuuronderzoekers

Woning en locatie: Houten huis in een warm klimaat, omringd door jungle

Economische status: Gemiddeld, geen luxe maar genoeg om van te leven

Familiesamenstelling: Vader, moeder, één oudere broer

Niveau en beroepen ouders: Beiden biologen die onderzoek doen naar dieren

Week 2. Hele groep. De Invloed van Nature en Nurture: Wie Ben Jij?

Denkeroutine De 4 C's

Doelen:

- Leerlingen ontwikkelen een beter begrip van de invloed van nature (aangeboren eigenschappen) en nurture (omgeving) op hun ontwikkeling.
- Ze leren kritisch denken over de wisselwerking tussen genetische en omgevingsfactoren.
- Ze oefenen met samenwerken en argumenteren door in teams de tekst te analyseren.
- Ze reflecteren op hun eigen ervaringen en hoe deze bijdragen aan hun identiteit.

Vaardigheden:

- Kritisch denken en analyseren
- Samenwerken en discussiëren
- Zelfreflectie en verbinding maken met persoonlijke ervaringen
- Hoofdgedachten uit een tekst halen en verwerken
- Presenteren van bevindingen

Benodigdheden:

- Kopieën van tekst over "Nature vs Nurture"
- Werkbladen met de vier stappen van de 4 C's denkeroutine
- Pennen en markeerstiften

Reflectie:

- Hoe beïnvloeden nature en nurture jouw eigen ontwikkeling?
- Heb je een idee of aanname over dit onderwerp veranderd door deze activiteit?
- Hoe helpt deze discussie je om mensen en hun gedrag beter te begrijpen?

Evaluatie:

- Observatie van de discussies binnen de teams.
- Analyse van de ingevulde werkbladen van de leerlingen.
- Korte presentaties waarin teams hun bevindingen delen.

Criteria voor Succes

- Leerlingen kunnen uitleggen wat nature en nurture betekenen en hoe ze samenwerken.
- Ze maken relevante connecties met hun eigen leven of andere kennis.
- Ze formuleren minstens één kritische vraag over de tekst.
- Ze halen de belangrijkste concepten uit de tekst en kunnen deze uitleggen.
- Ze reflecteren op mogelijke veranderingen in hun denken over dit onderwerp.

Beoordeling:

Beoordeling op basis van actieve deelname en kritische denkvaardigheden.
Begrip van de kernconcepten (nature en nurture).
Reflectieve en goed onderbouwde antwoorden.

Week 2. Hele groep. De Invloed van Nature en Nurture: Wie Ben Jij?

Denkeroutine De 4 C's

Lesbeschrijving:

Inleiding

Leg uit dat jullie vandaag gaan onderzoeken hoe mensen worden wie ze zijn: door hun genen (nature) of door hun omgeving (nurture).

Vraag de leerlingen: "Waarom zijn mensen zoals ze zijn? Komt dat door hun opvoeding, hun vrienden of hun aangeboren eigenschappen?"

Introduceer de denkeroutine de 4 C's en leg kort uit hoe deze helpt om dieper over een tekst na te denken.

Hoofdactiviteit

Verdeel de leerlingen in groepjes van vier en geef ieder groepje een kopie van de tekst over "Nature vs Nurture".

Laat hen de tekst individueel lezen en belangrijke stukken markeren.

Geef hen het werkblad met de 4 C's en laat ze gezamenlijk nadenken over elke stap:

Connecties: Welke verbanden zien jullie tussen de tekst en je eigen leven of andere kennis?

Uitdagingen (challenges): Welke aannames in de tekst willen jullie bevragen?

Concepten: Wat zijn de belangrijkste ideeën die jullie willen onthouden?

Veranderingen (changes): Hoe heeft deze tekst jullie denken beïnvloed?

Laat de groepjes hun bevindingen kort opschrijven en voorbereiden op het delen van hun inzichten.

Afsluiting

Elk team deelt in een korte presentatie (1-2 minuten) de belangrijkste inzichten die ze uit de tekst hebben gehaald.

Bespreek klassikaal: Veranderen relaties tussen mensen als gevolg van nature en nurture? Kunnen we zelf bepalen wie we worden?

Criteria voor Succes

- Je kunt in je eigen woorden uitleggen wat nature (aangeboren eigenschappen) en nurture (invloed van je omgeving) betekenen.
- Je maakt een of meer persoonlijke connecties met de tekst (bijvoorbeeld iets uit je eigen leven of iets wat je eerder hebt geleerd).
- Je stelt minstens één goede, kritische vraag over iets wat in de tekst staat.
- Je haalt de belangrijkste ideeën (concepten) uit de tekst en kunt uitleggen waarom ze belangrijk zijn.
- Je laat zien of en hoe de tekst jouw denken of mening over dit onderwerp heeft beïnvloed.
- Je werkt goed samen in je groep en draagt actief bij aan het gesprek én de presentatie.

🔍 Wat ga je doen?

Vandaag ga je samen met je groep op onderzoek: hoe word jij wie je bent? Komt dat door je genen, of juist door je opvoeding en omgeving? Je gaat een tekst lezen over dit onderwerp en daarna aan de slag met een speciale denkroutine: de 4 C's.

Je werkt in groepjes van vier. Eerst lees je de tekst individueel en markeer je wat je opvallend of belangrijk vindt. Daarna gebruik je het werkblad met de 4 C's om in je groep over de tekst te praten:

- **Connecties:** Wat herken je uit je eigen leven of uit wat je al wist?
- **Uitdagingen (Challenges):** Welke ideeën of uitspraken in de tekst wil je graag bevragen of betwijfelen?
- **Concepten:** Wat zijn de belangrijkste ideeën uit de tekst?
- **Veranderingen (Changes):** Heeft deze tekst jouw mening of manier van denken veranderd?

Als jullie klaar zijn, bereid je met je groep een korte presentatie voor (1-2 minuten) waarin je de belangrijkste inzichten deelt met de klas.

Denk goed na, stel vragen aan elkaar, en durf te zeggen wat je denkt!

Wie ben jij? Nature versus nurture

Heb je je weleens afgevraagd waarom jij bent zoals je bent? Waarom ben je bijvoorbeeld goed in tekenen, terwijl je beste vriend misschien supergoed is in rekenen? Of waarom je van sporten houdt, terwijl je zus liever leest? Dat heeft te maken met *nature* en *nurture*. Maar wat betekenen die woorden eigenlijk?

Wat is nature?

Nature betekent wat je vanaf je geboorte meekrijgt. Denk bijvoorbeeld aan je oogkleur, je haarkleur of hoe lang je wordt. Dat zit allemaal in je *DNA*, het bouwplan van je lichaam. Ook talenten kunnen van nature in je zitten. Als je ouders bijvoorbeeld heel goed zijn in muziek, is de kans groot dat jij ook een goed gehoor hebt voor melodieën. Maar let op! Alleen omdat iets in je natuur zit, betekent het niet dat je er automatisch heel goed in wordt. Een talent moet je nog steeds oefenen.

Wat is nurture?

Nurture gaat over hoe je wordt beïnvloed door je omgeving. Dit is alles wat je leert van je ouders, leraren, vrienden of de plek waar je woont. Stel dat je van nature snel kunt rennen. Als je in een dorp woont waar iedereen meedoet aan hardloophwedstrijden, krijg je misschien meer kansen om dit talent te ontwikkelen. Je omgeving kan dus een grote invloed hebben op wie je wordt.

Ook dingen die je leert, zoals koken, voetballen of een vreemde taal spreken, horen bij *nurture*. Niemand wordt geboren met de kennis van hoe je spaghetti moet maken, toch?

Nature en nurture werken samen

Nature en nurture werken altijd samen. Stel je voor dat je van nature een goed geheugen hebt (*nature*), en je ouders geven je boeken en spelletjes om dat geheugen te trainen (*nurture*). Dan wordt je geheugen nog beter! Of misschien heb je van nature een talent voor tekenen, maar is er thuis nooit papier of potloden om mee te oefenen. Dan wordt dat talent minder ontwikkeld.

Alles in jouw leven is op een bepaalde manier verbonden met nature en nurture. Het ene bepaalt waar je mee begint, en het andere helpt je groeien.

Een voorbeeld: Lisa en Sam

Lisa en Sam zijn tweelingzusjes, maar ze zijn heel verschillend. Lisa is goed in zingen. Haar moeder zingt vaak liedjes met haar, waardoor ze steeds beter wordt. Sam is dol op bouwen. Hij maakt de mooiste hutten en kastelen met LEGO, omdat hij van zijn vader heeft geleerd hoe je sterke bouwwerken maakt.

Lisa's talent om te zingen zat misschien in haar natuur, maar door haar moeder heeft ze het verder kunnen ontwikkelen. Sam's creatieve bouwkunsten komen misschien uit zijn omgeving, maar zijn nieuwsgierigheid naar bouwen zat waarschijnlijk al in hem.

Wie ben jij?

Je bent dus een mix van nature en nurture. Sommige dingen krijg je mee bij je geboorte, zoals je talenten en eigenschappen. Andere dingen leer je van je omgeving, zoals vaardigheden en kennis. Samen maken ze jou tot wie je bent!

Denk eens na: wat is iets wat jij goed kunt? Komt dat door nature, nurture, of allebei?

Week 2. Kleine groep. Wie ben ik? Aangeboren of aangeleerd?

Denksleutel Deel van het Geheel

Doelen:

- Leerlingen onderzoeken de invloed van genetica (nature) en omgeving (nurture) op hun eigenschappen.
- Ze ontwikkelen zelfbewustzijn door na te denken over hun karakter, talenten en voorkeuren.
- Ze leren analyseren welke relaties hun ontwikkeling beïnvloeden.
- Ze oefenen in categoriseren en verbanden leggen tussen verschillende invloeden.

Vaardigheden:

- Kritisch denken
- Zelfreflectie
- Categoriseren en ordenen
- Creatief denken
- Argumenteren en presenteren

Benodigdheden:

- Werkblad met een tekening van een mensfiguur
- Kleurpotloden of stiften
- Schrijfpapier

Reflectie:

- Wat heb je over jezelf geleerd dat je nog niet wist?
- Welk aspect van jouzelf denk je dat het meest door je omgeving is beïnvloed?
- Kunnen aangeleerde eigenschappen ook veranderen? Waarom wel of niet?

Evaluatie:

- Bespreking in kleine groepjes: leerlingen presenteren hun werkblad en vergelijken inzichten.
- Klassikale reflectie waarbij leerlingen uitleggen welke relatie tussen nature en nurture hen het meest verraste.

Criteria voor Succes

- De leerling kan verschillende aspecten van zichzelf benoemen.
- De leerling kan uitleggen of een eigenschap aangeboren (nature) of aangeleerd (nurture) is.
- Het werkblad bevat duidelijke en feitelijke beschrijvingen.
- De leerling maakt een visuele presentatie van zijn of haar inzichten.

Beoordeling:

Mate van detail en inzicht in het werkblad.

Kwaliteit van de argumentatie: kan de leerling uitleggen waarom iets nature of nurture is?

Creatieve en overzichtelijke presentatie.

Week 2. Kleine groep. Wie ben ik? Aangeboren of aangeleerd?

Denksleutel Deel van het Geheel

Lesbeschrijving:

Inleiding

Begin met de vraag: "Waarom ben jij wie je bent?"

Laat leerlingen nadenken over eigenschappen zoals haarkleur, talenten, karaktereigenschappen.

Introduceer het idee van nature (aangeboren) en nurture (aangeleerd).

Geef voorbeelden (bijv. muzikaal talent, moedertaal, lievelingseten).

Hoofdactiviteit

Geef leerlingen een werkblad met een mensfiguur in het midden.

Leg uit:

Binnen de figuur schrijven ze aangeboren eigenschappen (nature).

Buiten de figuur schrijven ze door de omgeving ontwikkelde eigenschappen (nurture).

Ze vullen de volgende categorieën in:

Uiterlijk (bijv. oogkleur binnenin, kledingstijl buiten de figuur)

Karakter (bijv. aangeboren verlegenheid binnenin, door vrienden geleerd zelfvertrouwen buiten)

Hobby's (bijv. muzikale aanleg binnenin, leren voetballen buiten)

Talenten (bijv. wiskundig inzicht binnenin, schildertalent ontwikkeld buiten)

Voorkeuren (bijv. smaakvoorkeuren ontwikkeld door opvoeding buiten)

Ze kleuren en versieren hun werkblad.

In tweetallen: bespreek en vergelijk elkaars inzichten.

Afsluiting

Laat leerlingen hun werk presenteren.

Sluit af met de vraag: "Welke eigenschap van jou zou je willen veranderen? Is dat mogelijk?"

Criteria voor Succes

- Verschillende eigenschappen van mezelf in vijf categorieën benoemd
- Bij elke eigenschap aangegeven of die aangeboren (nature) of aangeleerd (nurture) is
- Werkblad duidelijk, netjes ingevuld met echte informatie over mezelf
- Visuele presentatie gemaakt die laat zien wat ik over mezelf heb ontdekt
- Actief meegedaan aan de bespreking en uitgelegd waarom iets bij nature of nurture hoort
- Vragen gesteld of reacties gegeven op het werk van een klasgenoot

Waarom ben je zoals je zo bent? Komt dat door je genen (dat noemen we **nature**), of doordat je dingen hebt meegemaakt of geleerd (dat heet **nurture**)?

Je krijgt een werkblad met in het midden een tekening van een mensfiguur - dat ben jij!

- **Binnenin** de figuur schrijf je eigenschappen die je denkt dat je hebt meegekregen bij je geboorte (bijvoorbeeld je haarkleur of aanleg voor wiskunde).
- **Buitenom** de figuur schrijf je eigenschappen die je hebt geleerd of ontwikkeld door je omgeving (zoals je muzieksmaak of hoe je met anderen omgaat).

Denk na over jezelf binnen deze vijf categorieën:

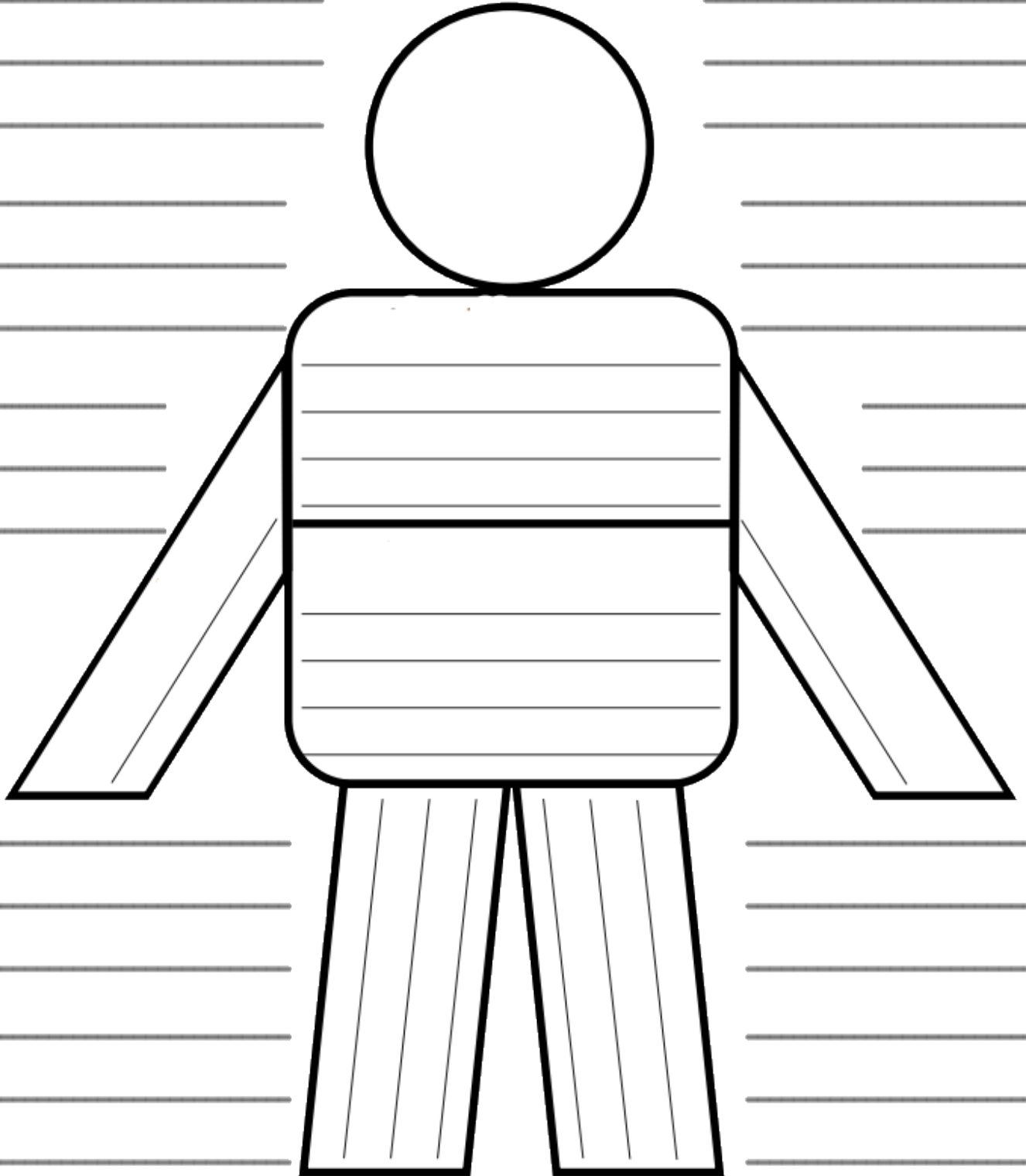
1. Uiterlijk
2. Karakter
3. Hobby's
4. Talenten
5. Voorkeuren

Kleur en versier je werkblad zodat het een mooie en duidelijke weergave is van wie jij bent.

Bespreek je werk met een klasgenoot: wat herkennen jullie van elkaar, en wat is juist anders?

Tot slot: wat viel je op, wat vond je lastig, en wat zou je misschien willen veranderen?

Week 3. Hele groep. Jouw Leven, Jouw Omgeving

Denkroutine Genereren - Sorteren - Verbinden - Uitwerken

Doelen:

- Leerlingen begrijpen hoe omgeving en erfelijkheid samenwerken in de ontwikkeling van een persoon.
- Leerlingen ontdekken hoe relaties tussen mensen en hun omgeving een rol spelen in iemands leven.
- Leerlingen ontwikkelen kritisch en creatief denkvermogen door personages te ontwerpen en hun levensloop te analyseren.
- Leerlingen leren samen te werken, argumenteren en reflecteren over de invloed van externe factoren.

Vaardigheden:

- Kritisch en creatief denken
- Samenwerken en communiceren
- Verbanden leggen tussen concepten
- Reflecteren op eigen en andermans denkproces
- Argumenteren en redeneren

Benodigheden:

- Kindprofielen (afgedrukte kaartjes met basisinformatie)
- Omgevingsprofielen (drie verschillende omgevingen per groep)
- Grote vellen papier en stiften
- Plakbriefjes
- Schrijfmateriaal

Reflectie:

- Hoe heeft de omgeving het personage beïnvloed?
- Welke eigenschappen waren waarschijnlijk al bij het kind aanwezig (nature) en welke zijn door de omgeving gevormd (nurture)?
- In hoeverre zijn relaties met andere mensen en omstandigheden bepalend geweest?
- Hoe zou het leven van het kind eruit hebben gezien in een andere omgeving?

Evaluatie:

- Observatie van de samenwerking in de groep.
- Bespreking van de gemaakte conceptmaps en levensverhalen.
- Klassikale discussie over hoe omgeving en erfelijkheid samenwerken.
- Schriftelijke reflectie van leerlingen over hun inzichten.

Criteria voor Succes

- Fictief personage ontwikkeld met een samenhangend levensverhaal
- Eigenschappen en omgeving van het kind goed onderbouwd
- Uitleg gegeven over hoe de omgeving invloed had op de ontwikkeling van het personage
- Resultaten vergeleken met andere groepen en kritisch nagedacht over de verschillen tussen de verhalen

Beoordeling:

De originaliteit en samenhang van het fictieve personage.

De diepgang in het leggen van verbanden tussen nature, nurture en relaties.

De mate waarin leerlingen argumenten kunnen geven voor hun keuzes.

Actieve deelname aan de groeps- en klassikale reflectie.

Week 3. Hele groep. Jouw Leven, Jouw Omgeving

Denkroutine Genereren - Sorteren - Verbinden - Uitwerken

Lesbeschrijving:

Inleiding

Vertel de leerlingen dat ze vandaag onderzoeken hoe een omgeving de ontwikkeling van een persoon beïnvloedt.

Introduceer het concept "Nature vs. Nurture" met een eenvoudig voorbeeld (bijv. een boom die groeit in een tuin versus een bos).

Verdeel de klas in groepjes van vier en geef elk groepje één kindprofiel en drie mogelijke omgevingen.

Hoofdactiviteit

Stap 1: Genereren (10 min)

De leerlingen schrijven zoveel mogelijk ideeën op over het kind en de gekozen omgeving.

Ze bedenken welke eigenschappen het kind zou kunnen ontwikkelen.

Stap 2: Sorteren (5 min)

Leerlingen categoriseren hun ideeën (karakter, hobby's, talenten, vrienden, school, familie, toekomst).

Stap 3: Verbinden (10 min)

Leerlingen verbinden de omgevingselementen met de eigenschappen en gedragingen van het kind.

Ze trekken lijnen tussen oorzaak en gevolg (bijv. "opgegroeid in een dorp → houdt van buiten spelen").

Stap 4: Uitwerken (10 min)

De groepjes werken hun personage verder uit en schrijven een korte biografie van hun kind.

Afsluiting

Onthulling: Laat de groepjes met dezelfde kindprofielen samenkomen en hun personages vergelijken. Reflectie: Bespreek klassikaal de invloed van de omgeving.

Criteria voor Succes

- Fictief personage ontwikkeld met een samenhangend levensverhaal
- Eigenschappen en omgeving van het kind goed onderbouwd
- Uitleg gegeven over hoe de omgeving invloed had op de ontwikkeling van het personage
- Resultaten vergeleken met andere groepen en kritisch nagedacht over de verschillen tussen de verhalen

Stap 1 - Genereren

Bedenk samen zoveel mogelijk ideeën over jullie kind en de gekozen omgeving.

Wat voor karakter heeft dit kind? Wat maakt het mee? Wat doet het graag?

Stap 2 - Sorteren

Verdeel je ideeën in categorieën, zoals: karakter, hobby's, talenten, vrienden, school, familie, toekomst.

Stap 3 - Verbinden

Trek lijnen tussen de omgeving en de eigenschappen van het kind.

Bijvoorbeeld: "woont in een drukke stad → is gewend aan lawaai en veel mensen".

Stap 4 - Uitwerken

Werk jullie kind verder uit. Schrijf een kort levensverhaal waarin duidelijk wordt hoe nature en nurture samen het leven van dit kind vormgeven.

Afsluiting

Vergelijk jullie kind met het kind van een andere groep die hetzelfde profiel had, maar een andere omgeving koos.

Wat is er hetzelfde gebeven? Wat is er anders?

Bespreek klassikaal: Hoe beïnvloedt een omgeving iemands leven?

Amir (8 jaar)

★ **Aangeboren talenten:** Sterk ruimtelijk inzicht, goed in wiskunde, snel in hardlopen

👁️ **Uiterlijke kenmerken:** Kort zwart haar, slank postuur, donkere ogen

💡 **Karaktereigenschappen:** Nieuwsgierig, soms ongeduldig, denkt logisch

😄😞 **Voorkeuren:** Houdt van puzzels en bouwen met LEGO, leest graag weetjesboeken, speelt liever alleen dan in groepen

Lotte (9 jaar)

★ **Aangeboren talenten:** Muzikaal gehoor, gevoel voor ritme, creatief in tekenen

👁️ **Uiterlijke kenmerken:** Lang blond haar, sproeten, blauwe ogen

💡 **Karaktereigenschappen:** Dromerig, gevoelig, vriendelijk

😄😞 **Voorkeuren:** Houdt van zingen en dansen, luistert graag naar verhalen, schrijft graag fantasieverhalen

David (9 jaar)

★ **Aangeboren talenten:** Heel sterk geheugen, goed in talen, snelle denker

👁️ **Uiterlijke kenmerken:** Stekelig bruin haar, bril, lange vingers

💡 **Karaktereigenschappen:** Perfectionistisch, gedreven, soms koppig

😄😞 **Voorkeuren:** Houdt van woordspelletjes, wil altijd de beste zijn, kijkt graag documentaires

Sofia (8 jaar)

★ **Aangeboren talenten:** Goed in sporten, sterke reflexen, snel leren van bewegingen

👁️ **Uiterlijke kenmerken:** Atletisch gebouwd, donkere huid, grote bruine ogen

💡 **Karaktereigenschappen:** Avontuurlijk, energiek, snel verveeld

😄😞 **Voorkeuren:** Houdt van klimmen en rennen, speelt graag buiten, houdt niet van stilzitten

Milo (9 jaar)

★ **Aangeboren talenten:** Natuurkundig inzicht, technisch aangelegd, goed in programmeren

👁️ **Uiterlijke kenmerken:** Rossig haar, lichte huid, klein van stuk

💡 **Karaktereigenschappen:** Stil, bedachtzaam, logisch

😄😞 **Voorkeuren:** Houdt van computers en uitvinden, knutselt graag met oude apparaten, speelt graag met robots.

Aisha (8 jaar)

★ **Aangeboren talenten:** Heel sociaal, goed in acteren, gevoelig.

👁️ **Uiterlijke kenmerken:** Krullend zwart haar, brede glimlach, lang voor haar leeftijd

💡 **Karaktereigenschappen:** Enthousiast, behulpzaam, emotioneel

😄😞 **Voorkeuren:** Houdt van toneelspelen, organiseert graag dingen, vindt het leuk om mensen te helpen

Noah (9 jaar)

 Aangeboren talenten: Strategisch denken, snel patronen herkennen, goed in schaken

 Uiterlijke kenmerken: Korte zwarte haren, lichte huid, lichte sproeten

 Karaktereigenschappen: Rustig, nadenkend, competitief

 Voorkeuren: Houdt van bordspellen, speelt graag met cijfers, houdt niet van drukke omgevingen

Emma (8 jaar)

 Aangeboren talenten: Sterk gevoel voor mode en kleuren, creatief, goed in verhalen verzinnen

 Uiterlijke kenmerken: Stijlvol gekleed, lang donker haar, groene ogen

 Karaktereigenschappen: Energiek, sociaal, een beetje koppig

 Voorkeuren: Houdt van tekenen en ontwerpen, versiert graag haar schoolspullen, houdt van modeshows kijken

Finn (9 jaar)

 Aangeboren talenten: Goed in dieren begrijpen, geduldig, handig met planten

 Uiterlijke kenmerken: Krullerig blond haar, veel sproeten, licht getinte huid

 Karaktereigenschappen: Zorgzaam, stil, betrouwbaar

 Voorkeuren: Houdt van dieren verzorgen, leest graag over de natuur, is graag buiten in de tuin

Yasmin (9 jaar)

 Aangeboren talenten: Sterk gevoel voor rechtvaardigheid, goed in spreken, overtuigend

 Uiterlijke kenmerken: Lang bruin haar, olijfkleurige huid, zelfverzekerde houding

 Karaktereigenschappen: Standvastig, dapper, sociaal

 Voorkeuren: Houdt van debatteren, vindt het leuk om problemen op te lossen, helpt graag klasgenoten

Profielkaarten Omgeving

Stadse Flat - Werkende Alleenstaande Moeder

 Woning en locatie: Klein appartement in een drukke stad, weinig speelruimte buiten

 Economische status: Laag, moeder heeft meerdere banen

 Familiesamenstelling: Alleenstaande moeder, geen broers of zussen

 Niveau en beroepen ouders: Moeder werkt als schoonmaakster en caissière, heeft middelbare school afgerond

 Speciale eigenschappen omgeving: Veel verkeer, weinig groen, veel culturele diversiteit in de buurt

Vrijstaand Huis op het Platteland - Boerenfamilie

 Woning en locatie: Groot vrijstaand huis op een boerderij, veel dieren en natuur

 Economische status: Gemiddeld, afhankelijk van oogst en veeteelt

 Familiesamenstelling: Vader, moeder, drie oudere broers

 Niveau en beroepen ouders: Ouders runnen een boerderij, vader deed landbouwschool, moeder doet administratie

 Speciale eigenschappen omgeving: Veel buitenruimte, fysiek zwaar werk, weinig burens

Rijtjeshuis in een Buitenwijk - Tweeverdieners

 Woning en locatie: Rijtjeshuis in een rustige buitenwijk met veel speeltuintjes

 Economische status: Boven gemiddeld, stabiele inkomens

 Familiesamenstelling: Vader, moeder, oudere zus

 Niveau en beroepen ouders: Vader werkt als IT-specialist, moeder als HR-manager, beiden universitair geschoold

 Speciale eigenschappen omgeving: Veilige buurt, goede scholen, veel naschoolse activiteiten

Woonwagenkamp - Reizende Familie

 Woning en locatie: Woonwagenkamp aan de rand van de stad, verplaatsbare woningen

 Economische status: Laag, seizoenswerk afhankelijk

 Familiesamenstelling: Vader, moeder, drie jongere broertjes

 Niveau en beroepen ouders: Vader handelt in tweedehands auto's, moeder verkoopt handgemaakte spullen op markten

 Speciale eigenschappen omgeving: Veel familie en gemeenschap, vaak onderweg, minder stabiel onderwijs

Profielkaarten Omgeving

Luxe Villa aan het Water - Rijke Zakenfamilie

 Woning en locatie: Groot huis met tuin, zwembad en uitzicht op het water

 Economische status: Zeer hoog, financieel onafhankelijk

 Familiesamenstelling: Vader, moeder, één jonger zusje

 Niveau en beroepen ouders: Vader is CEO van een internationaal bedrijf, moeder werkt als advocaat

 Speciale eigenschappen omgeving: Elite-school in de buurt, dure hobby's zoals golf en zeilen

Flat in een Oude Wijk - Vluchtelingengezin

 Woning en locatie: Klein appartement in een vervallen stadswijk

 Economische status: Laag, afhankelijk van hulpinstanties

 Familiesamenstelling: Alleenstaande moeder, twee jongere broertjes

 Niveau en beroepen ouders: Moeder was lerares in haar thuisland, maar kan hier niet werken door taalbarrière

 Speciale eigenschappen omgeving: Veel nationaliteiten in de buurt, weinig geld voor extra activiteiten

Dorpshuis in de Bergen - Familie van Ambachtslieden

 Woning en locatie: Klein huis in een bergachtig dorp met veel natuur

 Economische status: Gemiddeld, zelfvoorzienend

 Familiesamenstelling: Vader, moeder, oma, een jonger broertje

 Niveau en beroepen ouders: Vader is timmerman, moeder maakt en verkoopt kleding

 Speciale eigenschappen omgeving: Hechte gemeenschap, ver van grote steden, weinig moderne technologie

Rijtjeshuis in een Multiculturele Stad - Creatieve Ouders

 Woning en locatie: Rijtjeshuis in een levendige wijk met veel kunstenaars

 Economische status: Gemiddeld, maar wisselend inkomen

 Familiesamenstelling: Vader, moeder, twee oudere zussen

 Niveau en beroepen ouders: Vader is muzikant, moeder schildert en geeft workshops

 Speciale eigenschappen omgeving: Veel kunst en cultuur, wisselend financieel succes, vrije opvoeding

Profielkaarten Omgeving

Groot Gezin in een Stadse Flat - Drukke Levensstijl

Woning en locatie: Appartement in een grote stad met veel hoogbouw

Economische status: Gemiddeld, maar alles moet gedeeld worden

Familiesamenstelling: Vader, moeder, vier kinderen

Niveau en beroepen ouders: Vader is buschauffeur, moeder werkt in een winkel

Speciale eigenschappen omgeving: Weinig privacy, altijd druk, kinderen spelen vaak op straat

Huisje in een Tropisch Dorp - Familie van Natuuronderzoekers

Woning en locatie: Houten huis in een warm klimaat, omringd door jungle

Economische status: Gemiddeld, geen luxe maar genoeg om van te leven

Familiesamenstelling: Vader, moeder, één oudere broer

Niveau en beroepen ouders: Beiden biologen die onderzoek doen naar dieren

Week 3. Kleine groep. Mijn Alternatieve Levensverhaal

Denksleutel wat als...

Doelen:

- Leerlingen onderzoeken het concept van nature vs. nurture en reflecteren op hoe omgeving en opvoeding hun identiteit beïnvloeden.
- Ze ontwikkelen creatief en kritisch denken door zich voor te stellen hoe hun leven anders zou zijn in een andere context.
- Leerlingen verbeteren hun vaardigheid in storytelling en beeldend vertellen door een strippagina te maken.
- Ze leren samenwerken en communiceren, indien ze in tweetallen werken.

Vaardigheden:

- Kritisch en creatief denken
- Cultureel bewustzijn en empathie
- Communicatieve vaardigheden
- Reflecteren op identiteit en sociale invloeden
- Visuele en schriftelijke expressie

Benodigdheden:

- Teken- en schrijfmateriaal (potloden, stiften, papier)
- Tablets of boeken om informatie over landen te vinden

Reflectie:

- Hoe zou je persoonlijkheid anders zijn als je ergens anders geboren was?
- Wat zou hetzelfde blijven, ondanks een andere omgeving?
- Welke invloed heeft cultuur op je dagelijks leven?

Evaluatie:

- leerlingen presenteren hun strip en lichten hun keuzes toe.
- vragen stellen aan elkaar: "Wat vind je het meest verrassend aan iemand anders zijn alternatieve leven?"

Criteria voor Succes

- Hoe zou je persoonlijkheid anders zijn als je ergens anders geboren was?
- Wat zou hetzelfde blijven, ondanks een andere omgeving?
- Welke invloed heeft cultuur op je dagelijks leven?

Beoordeling:

Kwaliteit van de reflectie in de strippagina.

Originaliteit en diepgang in de voorstelling van het alternatieve leven.

Hoe goed is de vergelijking tussen de echte en de alternatieve situatie uitgewerkt?

Week 3. Kleine groep. Mijn Alternatieve Levensverhaal

Denksleutel Wat als...

Lesbeschrijving:

Inleiding

Wat als jij ergens anders geboren was? Hoe zou je leven dan anders zijn?"

Bespreek nature vs. nurture (bijvoorbeeld: Je oogkleur is genetisch bepaald, maar je taal en gewoonten leer je van je omgeving).

Laat leerlingen een land en plaats kiezen via een wereldkaart of digitale tool.

Hoofdactiviteit

Onderzoek: Leerlingen zoeken basisinformatie over hun gekozen plaats (klimaat, cultuur, gewoonten).

Denkfase: Laat ze nadenken over hoe hun dagelijks leven er zou uitzien (school, vrienden, hobby's).

Striptekenen:

Leerlingen maken een **strippagina met hun 'nieuwe-ik'** als hoofdpersoon. Ze tonen hoe hun leven anders zou zijn en vergelijken dit met hun echte leven.

Afsluiting

Presentaties: Leerlingen tonen hun strip en delen verrassende inzichten.

Klassikale discussie: Wat was het meest verrassend? Welke factoren zijn het belangrijkste voor wie je bent?

Criteria voor Succes

- Land en plaats gekozen met uitleg over hoe het leven daar anders zou zijn
- Duidelijke vergelijking gemaakt tussen het echte leven en het leven in het gekozen land
- Creativiteit en inlevingsvermogen zichtbaar in de verhaallijn van de strippagina

Wat ga je doen?

Je kiest een land en een plaats waar jij geboren had kunnen worden

Je ontdekt hoe jouw leven daar anders zou zijn

Je maakt een strippagina over jouw 'nieuwe leven'

Je vergelijkt jouw echte leven met dit alternatieve leven

Waarom doe je dit?

Om na te denken over de invloed van omgeving en cultuur op wie je bent

Om te oefenen met creatief denken, vergelijken en verhalen vertellen

Om meer te leren over andere plaatsen in de wereld

Zo werk je stap voor stap

Stap 1 - Kies een plaats

Gebruik een kaart of digitale tool

Kies een plek waar jij je in kunt inleven

Zoek op wat je moet weten: klimaat, school, cultuur, dagelijkse gewoonten

Stap 2 - Denk na over jouw 'nieuwe-ik'

Hoe ziet jouw leven eruit op die plek?

Wat is anders dan in je echte leven?

Wat blijft misschien wel hetzelfde?

Stap 3 - Maak een strip

Teken jouw 'nieuwe-ik' in het gekozen land

Laat in je strip zien wat je doet, denkt, voelt

Maak duidelijk wat er anders is dan in je echte leven

Stap 4 - Vergelijk en presenteer

Laat je strip aan de klas zien

Vertel: wat vond je het meest verrassend?

Vergelijk jouw verhaal met die van anderen

Reflectievragen

Hoe zou jouw persoonlijkheid anders zijn in een andere omgeving?

Wat zou hetzelfde blijven?

Welke invloed heeft cultuur op jouw dagelijks leven?

Week 4. Hele groep. Wild versus Huisdier: Denkroutine Claim, Ondersteuning, Vragen

Doelen:

- Leerlingen begrijpen het concept van nature vs. nurture en hoe dit van toepassing is op dieren.
- Leerlingen ontwikkelen kritisch denkvermogen door argumenten te bedenken en onderbouwen.
- Leerlingen werken samen en oefenen met het gestructureerd formuleren van claims, ondersteuning en vragen.
- Leerlingen leren hoe dieren zich aanpassen aan verschillende omgevingen en hoe deze relaties veranderen.

Vaardigheden:

- Kritisch denken
- Argumentatievaardigheden
- Samenwerking
- Onderzoekend leren
- Communicatie
- Reflectie

Benodigdheden:

- Potloden of pennen
- Tablets of boeken voor informatie opzoeken
- Grote vellen papier voor presentaties
- Stiften

Reflectie:

- Hoe heeft deze activiteit je geholpen om het verschil tussen nature en nurture te begrijpen?
- Was het makkelijk of moeilijk om bewijs te vinden voor je claim? waarom?
- Hoe beïnvloedt de omgeving (nurture) de ontwikkeling van een dier in vergelijking met zijn natuurlijke eigenschappen (nature)?
- Zou hetzelfde dier in een andere omgeving anders gedragen? waarom wel of niet?

Evaluatie:

- Observatie van groepsamenwerking en bijdrage van leerlingen aan de discussie.
- Analyse van de sterkte van de claim en onderbouwing.
- Kwaliteit van de vragen die leerlingen hebben geformuleerd.
- Actieve deelname aan de discussie en het kunnen uitleggen van de concepten.

Criteria voor Succes

- Duidelijke en onderbouwde claim geformuleerd over een dier in het wild versus als huisdier
- Minstens twee sterke argumenten of bewijzen gebruikt ter ondersteuning van de claim
- Een relevante vraag bedacht die het begrip van nature vs. nurture verdiept
- Actief deelgenomen aan de klassikale discussie en het eigen standpunt toegelicht

Beoordeling:

De leerling formuleert een duidelijke claim, heeft sterke en relevante onderbouwing en stelt een diepgaande vraag. Actieve deelname aan de discussie.

Week 4. Hele groep. Wild versus Huisdier: Denkroutine Claim, Ondersteuning, Vragen

Lesbeschrijving:

Inleiding

Begin met de vraag: Kunnen dieren veranderen door hun omgeving? Laat leerlingen kort hun gedachten delen.

Introduceer het concept van nature vs. nurture met een kort voorbeeld: "Een wolf in het wild versus een hond in huis – hoe verschillend zijn ze en waarom?"

Leg de denkroutine Claim, Ondersteuning, Vragen uit aan de hand van een voorbeeld (bijv. een tijger in het wild vs. een tijger in een dierentuin).

Verdeel de klas in groepjes van vier en laat hen een dier kiezen dat zowel in het wild als als huisdier voorkomt (bijv. konijn, papegaai, eend, kat).

Hoofdactiviteit

Claim opstellen: Elk groepje formuleert een stelling over hun dier in het wild versus als huisdier. (Bijv. "Een papegaai in huis leeft langer dan in het wild.")

Onderbouwing zoeken: Leerlingen zoeken minstens twee argumenten om hun claim te ondersteunen (bijv. "Papegaaien in het wild hebben te maken met roofdieren en minder voedsel, terwijl huispapegaaien goed verzorgd worden.").

Vragen bedenken: Elk groepje formuleert een vraag die helpt om dieper na te denken over nature vs. nurture. (Bijv. "Kan een papegaai in huis dezelfde sociale vaardigheden ontwikkelen als een wilde papegaai?")

De groepjes schrijven hun claim, onderbouwing en vraag op een groot vel papier.

Afsluiting

Presentaties: Elk groepje presenteert kort hun claim, onderbouwing en vraag.

Klassikale discussie: Bespreek de verschillende vragen en kijk of er overeenkomsten zijn in de antwoorden. Laat leerlingen nadenken over hoe relaties tussen dieren en hun omgeving veranderen.

Terugblik: Laat leerlingen reflecteren op wat ze hebben geleerd over nature vs. nurture en hoe dit concept invloed heeft op dieren en hun omgeving.

Dierenlijst met Stellingen

Hond 🐕

"Straathonden zijn zelfstandiger dan huishonden."

"Huishonden leven langer dan wilde honden."

Kat 🐈

"Zwerfkatten ontwikkelen betere jachtvaardigheden dan huiskatten."

"Huiskatten zijn sociaal dan katten in het wild."

Konijn 🐰

"Wilde konijnen hebben een sterker overlevingsinstinct dan tamme konijnen."

"Huiskonijnen kunnen zich net zo goed aanpassen aan hun omgeving als wilde konijnen."

Papegaai 🦜

"Papegaaien in gevangenschap leren sneller praten dan in het wild."

"Wilde papegaaien hebben complexere sociale interacties dan huispapegaaien."

Hamster 🐹

"Tam gemaakte hamsters zijn minder agressief dan wilde hamsters."

"Wilde hamsters leven korter dan huisdierhamsters door roofdieren en voedselschaarste."

Eend 🦆

"Eenden in gevangenschap vliegen minder goed dan wilde eenden."

"Eenden die in een vijver bij een boerderij leven, worden tammer dan wilde eenden."

Paard 🐎

"Wilde paarden ontwikkelen sterkere overlevingsvaardigheden dan gedomesticeerde paarden."

"Paarden die in gevangenschap opgroeien, kunnen complexere taken leren dan wilde paarden."

Varken 🐷

"Wilde zwijnen zijn intelligenter in het vinden van voedsel dan tamme varkens."

"Tam gemaakte varkens zijn sociaal dan wilde varkens."

Muis 🐭

"Huismuizen vertrouwen meer op mensen voor voedsel dan wilde muizen."

"Wilde muizen hebben een beter ontwikkeld vluchtinstinct dan tamme muizen."

Koe 🐄

"Wilde runderen zijn sterker en beter aangepast aan extreme weersomstandigheden dan tamme koeien."

"Tamme koeien produceren meer melk dan wilde koeien door generaties van domesticatie."

Geit 🐐

"Wilde geiten zijn behendiger in het klimmen dan tamme geiten."

"Tamme geiten zoeken eerder contact met mensen dan wilde geiten."

Vis (Goudvis/Wilde Karper) 🐟

"Goudvissen in een aquarium leven langer dan hun wilde tegenhangers."

"Wilde karpers zijn slimmer in het ontwijken van roofdieren dan tamme goudvissen."

Kikker 🐸

"Kikkers in gevangenschap ontwikkelen andere eetgewoonten dan wilde kikkers."

"Wilde kikkers zijn sneller en beter in het vangen van prooien dan kikkers in een terrarium."

Duif 🐦

"Stadsduiven zijn beter aangepast aan menselijke omgevingen dan wilde duiven."

"Wilde duiven hebben een sterkere natuurlijke oriëntatie dan tamme postduiven."

Fretten 🐹

"Tamme fretten zijn speelser en minder agressief dan wilde bunzingen."

"Wilde bunzingen hebben een beter ontwikkeld jachtinstinct dan tamme fretten."

Denksleutel Groter of Kleiner of Anders (GOKoA)

Doelen:

- Bewustwording creëren over hoe eigenschappen (nature) en omgevingsfactoren (nurture) invloed hebben op dieren.
- Stimuleren van creatief en flexibel denken door kenmerken op extreme wijze te veranderen.
- Ontwikkelen van samenwerking en communicatie in tweetallen.
- Bevorderen van visuele expressie door middel van een tekening.

Vaardigheden:

- Creatief denken: Veranderen van eigenschappen en omgevingsfactoren.
- Probleemoplossend vermogen: Verbanden leggen tussen veranderingen en gevolgen.
- Samenwerken: Overleggen en gezamenlijke keuzes maken.
- Reflecteren: Nadenken over hoe dieren zich aanpassen aan hun omgeving.
- Visuele expressie: Ideeën omzetten in een tekening.

Benodigdheden:

- Groot tekenpapier (A3 of groter)
- Potloden, kleurpotloden, stiften
- Tijdschriften en knutselmateriaal

Reflectie:

- Wat gebeurt er als dieren zich niet goed aanpassen aan hun omgeving?
- Zou jouw nieuwe dier in het wild kunnen overleven? Waarom wel/niet?
- Welke invloed hebben mensen op de eigenschappen en omgeving van dieren?

Evaluatie:

- Observatie tijdens het samenwerken: Hoe gaan de leerlingen om met elkaar?
- Presentatie van de tekening en uitleg van de veranderingen.
- Reflectievragen bespreken in kleine groepjes.

Criteria voor Succes

- De leerlingen hebben een dier gekozen en vijf eigenschappen én vijf omgevingsfactoren genoteerd.
- Elk van deze tien punten is op een extreme manier veranderd.
- De veranderingen zijn duidelijk zichtbaar in de tekening.
- De leerlingen kunnen uitleggen hoe hun aangepaste dier zich in zijn omgeving zou gedragen.

Beoordeling:

Proces: Hoe goed hebben de leerlingen samengewerkt en nagedacht over hun keuzes?

Creativiteit: Hoe origineel en gedetailleerd zijn de aanpassingen?

Reflectie: Kunnen de leerlingen verwoorden waarom en hoe de veranderingen invloed hebben?

Denksleutel Groter of Kleiner of Anders (GOKoA)

Lesbeschrijving:

Inleiding

Begin met de vraag: "Waarom hebben dieren bepaalde eigenschappen? Hoe helpt hun omgeving hen om te overleven?"

Bespreek kort het verschil tussen aangeboren eigenschappen (nature) en omgevingsfactoren (nurture).

Introduceer de opdracht: de leerlingen gaan een huisdier kiezen en het compleet veranderen door eigenschappen en omgeving aan te passen.

Hoofdactiviteit

Laat de leerlingen in tweetallen een huisdier kiezen.

Ze noteren vijf karakteristieke eigenschappen van het dier (bijv. een kat spint als hij geaaid wordt).

Ze noteren vijf omgevingsfactoren (bijv. een kat heeft een kattenbak nodig).

Per punt bedenken ze een extreme verandering: groter, kleiner of volledig anders (bijv. de kat zegt "Joepiejoepiejoepie" in plaats van spinnen).

Vervolgens maken ze een tekening waarin alle tien de veranderingen zichtbaar zijn.

Afsluiting

Elk tweetal presenteert kort hun nieuwe dier en legt uit hoe het zich aanpast aan zijn omgeving.

Bespreek met de klas: "Welke veranderingen zouden in het echt nuttig zijn? Welke zouden juist problemen veroorzaken?"

